

**የኢትዮጵያ ሉዓላዊነት እንዲከበር ሕዝቦቿም
በሰላም እንዲኖሩ ከተፈለገ ከ1966 ዓ.ም. በፊት
የነበረውን ክልል በፌዴራላዊ መንግሥት ማዋቀሩ ይበጃል**

ብርሃነ ደስታ

የትግራይ ነጻ አውጪ ግንባር (ወያኔ) መሪዎች ገና በትግል ላይ ጫካ እያሉ ኢትዮጵያን ለማዳከምና ለመከፋፈል ባቀዱት መሰረት፤ በጎሳና በቋንቋ ላይ የተመሰረተ ብሔር/ብሔረሰቦች መብት ይከበር በሚል ሳቢያ አገራቷን በክልል ሽንሽነው የፌዴራል መንግሥት ለማቋቋም መስማማታቸው እሙን ነው። የስምምነቱም ሰነድ 'የተሰኔ ማኒፌስቶ' ተብሎ እንደሚጠራና ይገኘው ማኒፌስቶ በሥራ ላይ ለማዋል፤ ወያኔ ስልጣን ከያዘ በኋላ የአሻንጉሊት ፓርላማ አቋቁሞ በቻርተሩ ላይ እንዲሰናፍር አስደርጓል። ቻርተሩንም የኢትዮጵያ ሕዝብ እውቅና እንዲሰጥና እንዲያከብርለት አሳስቧል። ሆኖም የኢትዮጵያ ሕዝብ ግልጽና ዲሞክራሲያዊ በሆነ መንገድ ስለአስተሳተፈበት ሕገ መንግሥቱ ሊጸና አይገባውም በማለት በሰላማዊ መንገድ ትግሉን እንደቀጠለ ይገኛል። ኢትዮጵያን ለመከፋፈል ወያኔ የሚጠቀምባቸው በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ አስመሳይ ዘዴዎች "ሴልፍ ዲተርሚንሽን" የሚለው የተባበሩት መንግሥታት ቻርተርና፤ የኮሚሽኑ "ሴልፍ ዲተርሚንሽን አፕቱ ሴሴሽን (እስከ መገንጠል)" የሚለው መርህ ነው። በመሰረቱ እነዚህ መርሆዎች በማንኛውም መለኪያ በአንድነቷ ፀንታ ለኖረች ኢትዮጵያን በመሰልች ጥንታዊት አገር ላይ ተፈጻሚነት ሊኖረው አይገባም። ስለዚህ ሕዝቡ በሰላምና በፍቅር ተከባብሮ ወደ ኖረበትና እንዲሁም በሰላምና በፍቅር እንዲኖር ከተፈለገ፤ በጎሳና በቋንቋ መከፋፈል ቀርቶ ወደ ቀድሞው 1966 ዓ.ም. ወደ ነበረው ድንበራችን መመለሱ እጅግ ተመራጭ ነው። ሆኖም የብሔር ች መብት መከበር አለበት በሚል ሰብብ የግድ ሕዝቡ በጎሳና በቋንቋ መከፋፈል አለበት ከተባለ ደግሞ፤ ከመሐምድ ግራኝና ከአሮሞ ወረራ በፊት ውድነበረው ይዞታችን መመለስ ይኖርብናል።

ሁላችንም ከታሪክ እንደምንረዳው፤ ኢትዮጵያ የብዙ ዘመን የነጻነት እድሜ ያላትና ጥንታዊ ከሚባሉት ጥቂት ሐገሮች አንዷ መሆኗ አያሌ የታሪክ መጻሕፍትና እንዲሁም ስሟ በመጽሐፍ ቅዱስ ተደጋግሞ መጠቀሱ ግዙፍ ምስክር ነው። ታሪክም እንደሚነግረን ከሆነ የአገሪቱ የካርታ ስፋት በየጊዜው እያነሰና እየጠበበ ሄደ እንጂ፤ አንዳንድ የፖለቲካ ድርጅቶች እንደሚተርኩት በኮሎኒ ያስፋፋችው የግዛት ይዞታ አይደለም። ጥንታዊት ኢትዮጵያ ዛሬ ከምናያት መልክአ ምድር እጅግ በጣም የሰፋች፤ በደቡብና ደቡብ-ምስራቅ፤ የምስራቅ-አፍሪካ ማህበረ-ሰብና ማዳጋስካርን አካቶ በምሥራቅ ቀይ ባሕርን ተሻግሮ እስከ የመን፤ እንዲሁም ዘይላ፤ ታጁራንና አርጌሳን ተራምዶ፤ ሕንድ ውቅያኖስን የሚያካልል፤ በምእራብ ሰሜን ኑብያንና ስናርን በማጠቃለል ደቡባዊ ግብጽ ድረስ የሚሸፍን የካርታ ስፋት እንደነበራት እነሄሮድተስ መስክረውላታል፤ በቅርቡም ዘመን እንኳን (1270-1800 Richard Pankhurst: The Ethiopian Borderlands, Dr. Sergew Hable-Selassie, The Ancient Medieval History of Ethiopia) በተባሉት መጻሕፍት እንደሚያመለክቱት ከይኩኖ አምላክ እስከ ሱስንዮስ በነበረው ዘመን መንግሥት የኢትዮጵያ ድንበር በአራቱም ማእዘን አሁን ካለው የመሬት ካርታ እጅግ በጣም ይሰፋ እንደነበረ ይነግሩናል፤ አጼ ዘርአያዕቆብ፤ አጼ እስክንድር፤ አጼ ሠርጸድንግል፤ አጼ አምደጽዮን በነገሱበት ዘመን እንኳ የዘይላና የቦኮ (ጂቡቲ) ወደብ በኢትዮጵያ ግዛት ውስጥ እንደነበረች እንዲሁም ከላይ የተጠቀሱትና (የኢትዮጵያ ታሪክ፤ በክቡር አቶ ይልማ ዴሬሳ - ከኑቢያ እስከ ይኩኖ አምላክ፤ ከይኩኖ አምላክ እስከ አጼ ቲዎድሮስ በክቡርአቶ ተክለጻድቅ መኩሪያ) መጻሕፍት ላይ ይሄንኑ ያረጋግጡልናል። ይህ ለማይሙና ያህል ተጠቀሰ እንጂ ስለ ኢትዮጵያ መልክአ ምድር ወይም የካርታ ስፋት በየጊዜው እያነሰና እየጠበበ የመጣበትን ምክንያት ጭምር በሰፊው የሚገልጹ ሌላ ብዙ መጻሕፍት እንዳሉ የታወቀ ነው፤ ዋና ዋና ምክንያቶቹም በዘመኑ የነበሩ መሪዎች ተደጋጋሚ ጦርነቶች በመከሰታቸው ምክንያት ድክመትና ከውጪ ወራሪዎች ጋር በሚደረገው ጦርነት ተመጣጣኝ ባልሆነ የጦርመሳሪያ እንደሆነ ያሰምሩበታል። ሆኖም ሁልጊዜም ቢሆን፤ መልክአ ምድር ሰፋም ጠበቀ፤ ኢትዮጵያ አሀዳዊ አካልና አሀዳዊ መንግሥት የነበራት እንጂ ሶቪየት ዩኒየን (Soviet Union) ንደነበረው ከብዙ አገር ጋር ከጊዜ በኋላ የተገጣጠመች ወይም የተዋዋሀደች አገር አልነበረችም አይደለችም።

እርግጥ በዚህ 3ሺ ዘመን የፖለቲካ ስብጥርና በውጪ ኃይል ጣልቃ ገብነት ምክንያት ለጥቂት ዘመናት የመሳፍንቶች መከፋፈል ስለተከሰተ አሀዳዊው መንግሥት ተንሳፎ የመሳፍንታዊ እራስ ገዝ ፌዴራላዊ መንግሥት መሰል ተከስቶ እንደነበር ይታመናል፤ ሆኖም እንደ ክፍለ ሐገር አስተዳዳሪ ሆነው መሳፍንቱ ሲያስተዳድሩ ኖሩ እንጂ፤ ተግንጥለው የራሳቸውን ሉዓላዊነት ያገኙበት ጊዜ አልነበረም። ሁሉም በአንድ ሉዓላዊ ኢትዮጵያ ስር ነበር የሚተዳደሩት።

ምንም እንኳን ይህ የተፈጠረው ክፍፍል በዘመኑ የኢትዮጵያን አንድነት ባያናጋም ከጊዜ ብዛት ለውጭ ጠላቶች መግቢያና ማጥቂያ ምቹ ሆኖ ስለታያቸው፤ ይህንን ስርአት ደጋፊዎች የሆኑትን ጥቂቶች መሳፍንቶች በመደምሰስ፤ አጼ ቲዎድሮስ ወደ ጥንቱ አሀዳዊ መንግሥት መልሰውታል። ይህም የመሳፍንቶች መከፋፈል በዘመኑ በሕዝብ ያልተደገፈ በመሆኑ ከመሳፍንቶቹ በስተቀር አጼ ቲዎድሮስ በወሰዱት ቆራጥ እርምጃ ብዙም ተቃውሞ አልነበረም። ድርጊታቸውንም ሕዝብና ታሪክ እስካሁን ሲያወድሳቸው ይኖራል። ወያኔም ለራሱ እቡይ እቅድ ይሁን ወይም አምኖበት ባይታወቅም፤ ወደ አዲስ አበባ ያመራውን የጦር ግንባር "የቲዎድሮስ ዘመቻ" ብሎ ነው የሰየመው። "ከእባብ እንቁላል እርግብ አይፈለፈልም" እንደተባለው ሁሉ ወያኔ በተቃራኒው ሀገርን የሚከፋፍልና የኢትዮጵያን ሉአላዊነት የሚያፈርስ ሕገ መንግሥት ስልጣን በያዘ ጥቂት ቀናቶች ውስጥ አርቅቆ አጸደቀ እንጂ የአጼ ቲዎድሮስን አስተሳሰብ አልተከተለም። ስለዚህ የደርግ መንግሥት እስከወደቀበት ጊዜ ድረስ፤ ኢትዮጵያ ስትተዳደርበት የነበረው ሕገመንግሥትና መርህ አንድ አገር፤ አንድ ሕዝብ፤ አንድ ድንበር፤ አንድ መንግሥት እንደነበርና፤ እኛም በዕድሜያችን ደርሰን በአካል ያየነው ሀቅ ነው።

የሕዝቡም አሰፋፈር ተመሳጥሮ ሲሆን አገሪቱም ለአስተዳደር ምቹ እንዲሆን ብቻ በአውራጃና በወረዳ ተከፋፈለች እንጂ በጎሳ አንድም ጊዜ ተከፋፍላ አታውቅም። ለምሳሌ ያህል በአጼ ኃይለሥላሴ ጊዜ ለአስተዳደር ምቹ እንዲሆን በ14 ጠቅላይ ግዛት ስትከፈል እያንዳንዱ ጠቅላይ ግዛት ደግሞ በብዙ አውራጃና ወረዳዎች ተከፋፍሎ ነበር። በደርግ ጊዜም ቢሆን የነበረውን ስርአት ሳይቀይር የሰም ለውጥ ብቻ "ክፍለ ሀገር" በማለት ሰይሞት ነበር። የደርግ ስርአት ወደማለቂያው ሲደርስ በበለጠ ለአስተዳደር ምቹ ይሆን ዘንድ ሰሜን፣ ደቡብ፣ ምዕራብ፣ ምሥራቅ በማለት የነበሩትን ክፍለሀገሮች ከፋፍሎአቸው ነበር። ይሁን እንጂ በማናቸውም ጊዜ እነኚህ ጠቅላይ ግዛቶች ወይም ክፍለ ሀገሮች በቋንቋና በጎሳ ተከልለው የዚህ ወይም የዚያ ብሔረሰብ ክልል ተብለው ሲስተዳደሩ አልነበረም። ባለፈው የአጼዎች ዘመን መንግሥት መሬት የግል ሲሆን እያንዳንዱ ግለሰብ በሰፈረበት ወረዳ የጎሳ ልዩነት ሳያግደው በኢትዮጵያዊነቱ የመሬት ንብረት የመያዝና የማልማት መብት ነበረው። በደርግ ጊዜ መሬት የሕዝብ ስለነበረ በገበሬ ማህበር ተደራጅቶ የጎሳ ልዩነት ሳያግደው በኢትዮጵያዊነቱ ንብረት የመያዝና የማፍራት መብቱ ተከብሮ ይኖር ነበረ።

ከዚህ በላይ በተጠቀሱት ዘመን መንግሥታት ሕዝቡ ተመሳጥሮ በወንድማማችነት አብሮ ተፋቅሮና ተጋብቶ ይኖር ነበር፤ ቅሬታና በደል ቢደርስበትም ከመንግሥት ፍትሕ ባለማግኘቱ እንጂ አንዱ ጎሳ ሌላውን በደለኝ በማለት አልነበረም። በዚህም ምክንያት ነው፡ የኢትዮጵያ ሕዝብ በጎሳና በቋንቋ ሳይከፋፈል መሬት ሳራሹ እንዲሰጥ፤ ፍርድ እንዲስተካከል፤ አብዮቱን አቀጣጥሎ የነበርውን የዘውድ መንግሥት እንዲወድቅና ሌላ የተሻለ ስርአት እንዲተካ የደከመው። የብሔሮችም ጥያቄ የመጣው የሶሻሊዝምን ርዕዮተ ዓለም በመከተል ከተራማጅ ምሁራንና የፖለቲካ ድርጅቶች ነው እንጂ ከሕዝብ የመጣ ጥያቄ አልነበረም። የሕዝብ ጥያቄ ጭሰኝነት እንዲቀር የመሬት ስሪትና ድልድል እንዲኖር እንዲሁም ስለዳኝነት ፍትሕ ትኩረት እንዲሰጠው ነበረ። ተራማጁ ግን የሕዝቡን ጥያቄ ትኩረትና ክብደት ሳይሰጠው በራሱ ውሳኔ እኔ አውቅልህለሁ በማለት የአብዮቱን አቅጣጫ በራሱ ግብታዊ መርህ ስለመራው፤ ደሀው ገበሬ በርስትነት ይዞ የነበረውን እርቦ መሬት አስወሰደበት እንጂ የጠየቀውን የመሬት ድልድል ድርሻ አላገኘም። ፍትሕንም በሚመለከት አምባ ገንን ግለሰቦችና ካዲሬዎች በቤተሰቡና በልጆቹ ላይ በማን አለብኝ የግፍ እስራትና የሞት ፍርድ አደረሱበት እንጂ የተመኘውን የፍርድ መስተካከልና ፍትሕ አላገኘም።

የኢትዮጵያ ሕዝብ በደርግ ለ17 ዓመታት እየማቀቀና እያዘነ ሳለ ይባስ ብሎ ሐገርና ሕዝብን የሚከፋፍል የወያኔ ቡድን መጣበት። የደርግ መንግስት ወድቆ ኢሕድግ/ወያኔ በ1983 ዓ. ም የመንግሥቱን ስልጣን ሲይዝ የሽግግር መንግሥት አቋቁሞ፡ ወደዚያው ምንም ጊዜ ሳይወስድበት፤ የኢትዮጵያን ሕዝብ ፍላጎትና ፈቃድ ሳይጠይቅ የሕዝቡን ስልጣን በመጋፋት ሁለት ዓቢይ ውሳኔዎችን አሳለፈ።

አንደኛ ቀድሞ የነበረውን አሀዳዊ መንግሥት አፍርሶ የብሔር ብሔረሰቦች መንግሥታት እንዲቋቋሙና ራሳቸውን ችለው እንደአንድ መንግሥት እንዲያስተዳድሩ፤ ከዚያም ባሻገር ተደርራጅተው ከፊልጉ የራሳቸውን እድል እስከመገንጠል ለመወሰን የሚያስችል መብት ሰጠ፤

ሁለተኛው ውሳኔ ደግሞ፤ ቀድሞውንም ኤርትራ ከኢትዮጵያ እንድትገነጠል በትጥቅ የታገለ በመሆኑ ስልጣን እንደያዘ ስልጣኑን በመጠቀም ኤርትራ ተገንጥላ ነጻ እንድት

ትወጣ ፈቀደ፣ከዚያም ለተባበሩት መግሥታት በጽሑፍ አቅርቦ በሰኩራቲ ካውንስል ኤርትራ ከኢትዮጵያ ተገንጥላ እንድትሄድ እውቅና እንድታገኝ ተማጽኖ አስወሰነ። በዚህም ምክንያት ኢትዮጵያ አካላት፣ኤርትራን፣ ከማጣቷም ባሻገር፣ታሪካዊ ጠላቶቹዋ አመቺ ጊዜ እየመረጡ ድንበሯን ጥሰው እየገቡ የሚያጠቁበትን፣ ኢትዮጵያ ሌት ተቀን በተጠንቀቅ ቆማ የምትጠባበቅበትን በር፣ እንዲሁም የኢኮኖሚ አውታር የሆነውን የባሕር ወደቦቿን እንድትነጠቅ አስደረገ። በጠቅላላው የሰኩራቲ በሯንና የኢኮኖሚ አውታር ወደቦቿን አስወሰደባት።

ይህንንም ድርጊት የሕዝብ ውሳኔ ለማስመሰል እራሱ የፈጠራቸውንና መሰሎቹን አሰባስቦ የአሻንጉሊ ት ፓርላማ አቋቁሞ ውሳኔው በሕገ መንግሥት ጸድቋል በማለት የኢትዮጵያ ሕዝብ እንዲያውቅለትና እንዲያ ከብርለት አስታውቀ፣ ሆኖም ግልጽ በሆነ እውነኛ ዲሞክራሲ በተከተለ መልክ የኢትዮጵያ ሕዝብ በፓርላማ ው ምርጫ ያልተካፈለ በመሆኑ፣እንዲሁም ሕገ መንግሥቱ የሕዝቡን ጥያቄና ፍላጎት የማያካትት ስለሆነ፣ እስ ካሁን ያላቋረጠ ተቃውሞ ገጥሞታል። በዚህም ምክንያት በየጊዜው በሚነሳበት ተቃውሞ ሕገ መንግሥቱን አ ላከበራችሁም፣ ሕገ መንግሥቱን ለመናድ አስባችኋል፤ አሸባሪዎች ናቸው በማለት ለአገር ተቆርቋሪ የሆነውን ኢትዮጵያዊ ሁሉ እያሰረ፣ እየገረፈ፣ ይገላል። ሆኖም የዚህ ጽሑፍ ዋና አላማ ወያኔ በኢትዮጵያ ላይ የፈጸመ ውን ወንጀልና ግብታዊ ሴራ ለመተንተን ሳይሆን ዋና ትኩረቱ ስለብሔር ብሔረሰቦች እስከመገንጠል ተብሎ የተሰጠውን መብት በሚመለከትና ከዚያም አንጻር የክልሎቹን አከፋፈልና አደላደል ኢትዮጵያን ለማዳከምና ወያኔን በስልጣን ላይ ለማቆየት ብቻ የተቀረጸ እንጂ ታሪክን ተከትሎ ሚዛናዊ በሆነ መልክ ድልድል እንዳል ተደረገ ወይም ለኢትዮጵያ በጎ አስተዳደር ይበጃታል ተብሎ የታቀደ አለመሆኑን ለማሳየት ነው።

ካለፈው ታሪክ እንደምንገነዘበው፣ ወያኔ ሁልጊዜ የፖለቲካ ወይም የኢኮኖሚ ጥቅም ለማግኘት የነበ ረውን ታሪክ መካድና እውነትን በውሸት መደምሰስ የድርጅቱ ባሕርይና የአስተዳደሩ ቋሚ ዘዴ ነው። በዚህ ም ምክንያት የታሪክ ክህደትና ውሸት የኢሐድግ መንግሥ የአስተዳደር ዘርፍ መሆኑን እንድናውቀው ይገባል ። ለዚህም ጥሩ ምሳሌ አቶ መለስ ፣የኤርትራ ሕዝብ ትግል ከየት ወዴት፣ በሚለው በመጽሐፋቸው ላይ ኤርት ራ የኢትዮጵያ አካል አልነበረችም ማለቱና በአልጄርያውና በኮሚሽኑ ድርድር ውጤት ታላቅ ድል አግኝተና ል ብሎ ለኢትዮጵያ ሕዝብ የምስራች ማብሰራቸው በቂ ምስክር ነው። በዚህም አሳፋሪ አባባል እጠየቅብታለ ሁ ብሎም ሃፍረትና ፍርሃትም አላደረሰትም። ምክንያቱም ከወያኔ ፓርቲ በላይ ስልጣን ያለው አካል ባለመኖ ፍና፣ የኢትዮጵያ ሕዝብ በትጥቅ ያልተደራጀና ትግሉ በሰላማዊ መንገድ ብቻ መሆኑን ስለሚያውቅ ማንኛው ንም ውሸት ተቀባይነት እንዲያገኝ በጠመንጃ ኃይል ለማስከበር ስለሚችል ነው። በእንደዚህ አይነት ተጽእኖ ውሸትን ረዘም ላለ ጊዜ በስራ ላይ ከዋለ በኋላ ሕዝቡ ይለምደዋል ከዚያም ውሸቱ እንደ እውነት ሆኖ ይቀራ ል፣ ታሪኩን የሚያውቀውም ሕዝብ ሽምግሎ ይሞታል፤ እውነትም እያደር ትረሳልች፣ ወጣቱም ትውልድ ቢ ሆን ከታሪክ አንጻር ተመራምሮ ለእውነት መከራከር ስለሚያዳግተው በዘመኑ የተነግረውን ውሸት እንደ እው ነት መቀበል ይገደዳል። ከዚያም የኢትዮጵያዊነትን እሴት ከሕዝቡ ህሊና ከፋቀ በኋላ ሐገራቷን ሶስቱ ድርጅ ቶች በተስማሙበት መሰረት ሊከፋፍሏትና ኢትዮጵያ የሚለውን ስም ለማጥፋት እችላለሁ ብሎ ያምናል። እ ንዲህ ያለው አስተሳሰብና መርህ በስውርም ሆነ በይፋ በወያኔ መንግሥት አስተዳደር ውስጥ እጅግ በጣም የሰ ረጸና በተግባርም እየተፈጸመ ነው።

ይህንን መርህ በመከተል ወያኔ በስልጣን እርከኑ ላይ ከወጣ (ከተቀመጠ) በኋላ በተግባር ለመፈጸም የ ፈለገው በጫካ በትግል ላይ በነበረበት ዘመን ኢትዮጵያን ለመበታተንና ታላቋን ትግራይ ሪፓብሊክን ለመመ ስረት "የተሰኔ ማኒፌስቶ" የተባለውን የሴራ እቅድ በሥራ ላይ ማዋል ተቀዳሚ ተግባሩ ነበረ። የዚህም ሴራ አቀንቃኞች ሻቢያ፣አንግና ወያኔ ሲሆኑ፣ የማኒፌስቶውም ተቀዳሚ አላማ ኤርትራን ከእናት ሐገሯ ማስገንጠ ል፣ ኢትዮጵያ ወደብ አልባ እንድትሆን፣ ኢትዮጵያ የሚለውም ስም እንዲጠፋ በብሔሮች እንድትከፋፈል ነበ ር። በስምምነቱም መሰረት ወያኔ በሰኔ ወር 1983 ዓ.ም በአዲስ አበባ ከተማ በአፍሪካ ኢኮኖሚ ኮሚሽን አዳራ ሽ በተሰበሰቡ የሕዝብ ውክልና በሌላቸው ሰዎች "የተሰኔ ማኒፌስቶ" ስምምነት "በኢትዮጵያ የሽግግር መንግ ሥት ቻርተር" ላይ እንዲሰፍርና እንዲጸድቅ ተደርጓል።

ሻቢያና ወያኔ በትግላቸው ዘመን የሶሻሊዝምን ርዕዮተ ዓለም ተከታይ ኢሕአፓና መኢሶን የመሳሰሉ ትን በአንድ ክብብ ውስጥ በማስገባት ለትግላቸው በብዙ መንገድ እንዲያግዙአቸው ተጠቅመውባቸዋል። ወያኔ በተለይ የትግራይን ልጆች በጦር ሜዳ በማሰልፍ ለኤርትራ ነጻነት ሕይወታቸውን እንዲሰውና እስከ መጨረሻ ው ነጻነቷን እስከምትቀዳጅ ድረስ እንዲታገሉ አድርገዋል። ይህንንም መስዋትነት የከፈሉ መሆናቸውንና እን

ዲሁም ወደፊት ነጻነቷን የሚደፍር ወይም የሚቀናቀን ቢኖር ወይም ጠላት ሊያጠቃት ቢሞክር፤ የትግራይ ነጻ አውጪ ግንባር መስዋዕት የሚከፍል መሆኑን ለኤርትራ ሕዝብ ቃል የገቡ መሆናቸውን አቶ ስብሃት ነጋ (አባይ ስብሃት) በቅርቡ በተለያዩ የዜና ማሠራጫዎች በይፋ አረጋግጠውልናል። ስለዚህ ወደፊት ከኤርትራ የወደብም ሆነ የድንበር ጥያቄ ለሚያነሱ የጎረቤት ሐገሮች ይህንን ማስፈሪያሪያና ማስጠንቀቂያ መገንዘብ ይኖርባቸዋል ማለት ነው። ኢትዮጵያ የኤርትራን መገንጠል ስለምትቃወም፤ በተለይ የወደብ ጥያቄ ማንሳቷ አይቀርም ተብሎ ስለሚታመን በአንደኛ የጠላትነት ደረጃ የምትፈረጅ መሆኗ አያጠራጥርም።

የብሔር ብሔረሰብ መብት መከበር አለበት በሚል ሳቢያ ወያኔ ያረቀቀው ሕገ መንግሥት በመሰረቱ ከኮሚሽኑት ርዕዮተዓለም የተቀዳ ቢመስልም፤ በጣም ስድና መረን የለቀቀ በመሆኑ የኢትዮጵያን አንድነት ለመናድ፤ የታቀደ እንጂ ለብሔሮችም ሆነ በጠቅላላው ለኢትዮጵያ ሕዝብ መብት መከበር ታስቦ የተደረገ አለመሆኑ እሙን ነው። በአንቀጽ 39 እንደተጠቀሰው "ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር ብሔረሰብ ሕዝብ የራሱን ዕድል በራሱ የመወሰን እስከ መገንጠል ያለው መብቱ በማናቸውም መልኩ ያለ ገደብ የተጠበቀ ነው" የሚል ለኢትዮጵያ አንድነት አደገኛ የሆነ አፍራሽ መብት ለብሔሮች ብሔረሰቦች ሕዝቦች መስጠቱ አፍራሽ እንጂ ገንቢ እንዳልሆነ ለማንም ግልጽ ነው። የጊዜ ጉዳይ ነው እንጂ እንደ የአሮምና ኦጋዴን ብሔረሰቦች ያሉ የኤርትራን ፈለግ ተከትለው ለመገንጠል የሚያግዳቸው ምንም ዓይነት ሕጋዊ ገደብ የለም።

እርግጥ የኮሚሽኑት ርዕዮተ ዓለምና የተባበሩት መንግሥታት ቻርተር ለብሔሮችና ሕዝቦች "የሰልፍ ዲተርሚኔሽን" መብት ያስፈልጋቸዋል ብለው ያምናሉ። ሆኖም ያሉበት ሁኔታ ሲያስገድዳቸውና ምክንያታቸው አጥጋቢ ሆኖ ሲገኝ ነው እንጂ አንድ ብሔረ ሰብ ለስልጣንና ለተወሰነ ብሔረሰብ የኢኮኖሚ ግንባታ ለም አገር ነጥቆ ለመውሰድ የሚጠቀምበት መብት አይደለም። ይህን በሚመለከት የትግራይ ነጻ አውጪ ግንባርና የአሮም ነጻ አውጪ ግንባር መጥቀሱ ጥሩ ምሳሌ ናቸው። ለሁሉም ነገር "የሰልፍ ዲተርሚኔሽን" የሚለውን መርህ መንፈሱንና ምንጩን ከምን እንደመጣ በጥቂቱም ቢሆን መመልከቱ መልካም ነው። እንዲሁም ይህ መርህ ጥንታዊትና አሁንም የመንግሥት አስተዳደር የነበራት ኢትዮጵያን በመሰለ ሐገር ላይ ሊፈጸምባት ይገባል ወይ? የሚለውን ጥያቄ መመለስም ያስፈልጋል። የዚህ ርዕዮተ ዓለም፤ በተዘዋዋሪም ሆነ በቀጥታ ከላይ እንደተቀሰው ሁለት ምንጮች አሉት፤ እነሱም የተባበሩት መንግሥታት ቻርተርና የሶቪየት ዩኒየን ኮሚሽኑት መርህ ናቸው። በመሰረቱ የተባበሩት መንግሥታት ቻርተር የሚለው "ሴልፍ ዲተርሚኔሽን" ብቻ ነው እንጂ "እስከ መገንጠል" የሚለውን ቃል አይጨምርም፤ ከዚህ ቀጥሎ እንደሚነበው፤

"To develop friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self determination of peoples, and to take other appropriate measures to strengthen universal peace."

የዚህ አንቀጽ ሕጋዊ ትርጉም ምንም እንኳን ብዙ ቢያከራክርም የጽንሰ ሀሣቡ መነሻ የነበረው በዘመኑ ኃይላን መግሥታት አንድ አገር የነበረውን ለሁለት ተካፍለው በኮሎኒ ሲገዙ ከኖሩ በኋላ ነጻነት በሚያገኙበት ጊዜ በተለያዩ ቅኝ ገዢዎች በመገዛታቸው ምክንያት የተለያዩ ባሕልና የቋንቋ ልዩነት ስላካበቱ ወደ ዱሮው አንድነታቸው ለመመለስ ችግር ስለገጠማቸው፤ ውህደቱ በሕዝቡ ፈቃድ እንጂ በግድ እንዳይሆን ሲባል ልል የሆነ አንቀጽ ተጠቀሰላቸው። ለዚህም ጋናና ቤኒን ጥሩ ምሳሌ ናቸው። ሆኖም በሂደት በፈቃደኝነት በቋንቋቸውና በባሕላቸው ለመግባባት ከቻሉ በውህደቱ እንዲስማሙ ካልተቻለ ደግሞ መብታቸው ተጠብቆ እራሳቸው እንዲወስኑ ከላይ የተጠቀሰው "ሴልፍ ዲተርሚኔሽን" የሚለው መብት ተሰጣቸው። እንዲሁም ቻርተሩ በተረቀቀበት ዘመን ብዙ የአፍሪካ ሐገሮች በኮሎኒያሊዝም ግዛት ስር ስለነበሩ ነጻነታቸውን አግኝተው በራሳቸው ፈቃድና ውሳኔ እራሳቸውን ችለው እንዲተዳደሩና ኃይላን መንግሥታት ጣልቃ እንዳይገቡ ሰብአዊ መብታቸው እንዳይደፈር የሚከላከል አንቀጽ ነው። በተጨማሪ የተባበሩት መንግሥታት ጠቅላላ ጉባኤ የሚከተለውን ትዕዛዝ ለሰብአዊ መብት ጥበቃ ድርጅት ሰጥቷል "In its resolution 59/180, the General Assembly requested the Commission on Human Rights to continue to give special attention to the violation of human rights, especially the right to self-determination, resulting from foreign military intervention, aggression or occupation and requested the Secretary-General to report on this question to the Assembly..." በጥቅሉ ይህ የሚያመለክተው የሰብአዊ መብት እንዲከበርና ኃይላን መንግሥታት ሌሎችን አናሳ መንግሥታት እንዳይደፍሩ የሚከላከል አንቀጽ ነው።

ስለዚህ ይህ የተባበሩት መንግሥታት የሰጠው መብት፣ በማናቸውም መለኪያ፣ ኢትዮጵያን በመሰለ ጥንታዊና ሉዐላዊ የሆነች አገር እንድትከፋፈል ወይም አንድነቷን ለማፍረስ ተብሎ የተሰጠ መብት አይደለም። የተባበሩት መንግሥታት ህብረትን ማሳልመስ እንጂ አንድ ሉዐላዊ የሆነ አገር እንድትከፋፈል አይደለም፤ ሕግም አይደነግግም። የተባበሩት መንግሥታት በአንድ ሉዐላዊ መንግሥት ውስጣዊ አስተዳደር ውስጥ በምንም መልኩ ጣልቃ አይገባም። የግል ነፃነትና ሰብአዊ መብት እንዲከበር ዋና አላማው ነው፤ እንዲሁም አንዱ መንግሥት የሌላውን ሉዐላዊነት እንዳይደፍርና በሰላም ተከባብረው ነፃነታቸው ተጠብቆ በእኩልነት እንዲኖሩ መሰረታዊ አላማው ነው። ስለዚህ በተባበሩት መንግሥታት ቻርተር "ሴልፍ ዲተርሚኔሽን" የሚለው አንቀጽ በኢትዮጵያ ላይ ተፈጻሚነት አይኖረውም፤ አግባብም አይደለም።

እንደምናስታውሰው ከ1960ዎቹ ዘመን ጀምሮ ጥቂት ድርጅቶች፣ እንደ ኢሕአፓ፣ መኢሶን እንዲሁም ሌሎች ተራማጅ ድርጅቶችና ግለሰቦች የኮሚኒስት ርዕዮተዓለም በመከተል፣ "ሴልፍ ዲተርሚኔሽን አፕቱ ሴሴሽን" በማለት በየዋህነትም ሆነ በግብዝነት ዘመኑ ያመጣውን መርህ እንደፋሽን አንገባው፤ መሬት ላራሹ ለሚለው ቁም ነገር ተልእኮ፣ የሚያገለግል መስሎአቸው የፖለቲካ ትግል ያካሂዱ ነበር፤ እንዲሁም በአንጻሩ ደግሞ ወያኔና ሻቢያ ኤርትራን ለማስገንጠል አጋር እንዲሆኗቸው የሌሎቹ ብሔሮች መብት እንዲከበር በመቀስቀስና በነሳ በማደራጀት የኢትዮጵያን አንድነቷን ለመከፋፈል እየተጠቀሙበት ነበር።

በመጀመሪያ ደረጃ የኮሚኒስቱ የእስታሊን "ሴልፍ ዲተርሚኔሽን አፕቱ ሴሴሽን" የሚለው መርህ ጥንታዊት በሆነች ኢትዮጵያን በመሰለ አገር ላይ አግባብ አለው ወይ? የሚለውን ነጥብ በጥቂቱም ቢሆን መመልከቱ አስፈላጊ ይመስለኛል። ይህንንም ለማለት ያስቻለኝ ቀደም ብዬ እንደጠቀስኩት ምሑሩና ተራማጅ ተማሪው እንዲሁም የግራ ርእዮተ-ዓለም ተከታይ የሆኑ ድርጅቶች ለኢትዮጵያ ይበጃታል ብለው ከሶቪየት ዩኒየን፣ ከቻይና፣ ከአልባኒያ ሐገሮች የኮሚኒስት መርህ እንዳለ ጥሬውን ገልብጠው የፖለቲካ ትግል ሲያካሂዱ ስለነበረና የአሁኑም መንግሥት ቢሆን፣ ዲሞክራሲን ለይስሙላ ወይም ከለላ እንዲሆነው እንጂ፣ በመሰረቱ በሐገራቷ የሰፈነው ስርአት የኮሚኒስት መርህ መሆኑ ግልጽ ስለሆነ ነው። "ሴልፍ ዲተርሚኔሽን አፕቱ ሴሴሽን" የሚለው የኮሚኒስት መርህ ብዙ ሊቃውንቶች የተከራከሩበትና ልዩ ልዩ ትርጉም የሰጡበት እንደመሆኑ መጠን ወደዚህ ትንታኔ ውስጥ አልገባም። ሆኖም ይህንን ስርአት በሕገ መንግሥቱ አርቅቆ በስራ ላይ ያዋለ የቀድሞው ስቪየት ዩኒየን ስለሆነ፣ የዚህን አገር ሁኔታና እንዲሁም ከላይ የተጠቀሰውን የኮሚኒስት መርህ ለመጠቀም ያስገደዳቸው ወይም ያሳሰባቸው ምክንያቶች መመልከቱ ጠቃሚ ነው።

እንደ አውሮፓ አቆጣጠር በ1922 በተደረገው አንደኛና ትልቁ ስብሰባ ተብሎ በተጠራው ስብሰባ ላይ አራት ሐገሮች ለመዋህድ ተስማምተው "ሶቪየት ዩኒየን" የሚለውን አገር ፈጠሩ፤ እነዚህም አገሮች ረሺያ፣ ትራንስካስታንያ፣ ዩክሬን፣ ባይሎሩሲያን ነበሩ (RSFSR, Russia, the Transcaucasian SFSR, the Ukrainian SSR and the Byelorussian SSR ናቸው) ከጊዜ በህጻላ ሌሎች እንደነዚሁ እራሳቸውን የቻሉ አገሮች ስለተዋዋሉ በጠቅላላው የሶቪየት ዩኒየን አባል አገሮች እስከ አስራ አምስት (15 አገሮች) ደርሰው ነበር። የውህደቱ ምክንያት ብዙ መልክ የያዘ ነበር፤ በስም ምነት፣ በፖለቲካ ተጽእኖ፣ የሩሲያን መንግሥት በመፍራት፣ እንዲሁም የኮሚኒዝም ርዕዮተዓለም እምነት በመከተል ነበር።

እነዚህ ከላይ የተጠቀሱት ሐገሮች ከመዋህዳቸው በፊት የየግላቸው ታሪካዊ ዳር ድንበርና እንዲሁም እንደ አንድ ሉዐላዊ አገር እውቅና የነበራቸው ነበሩ። ስለዚህ በአንድነት ከሌሎቹ አገር ጋር በውህደት ተስማምተው ለመኖር ካልቻሉ ወደጥንቱ ታሪካዊ አገራቸው ለመመለስ እንዲችሉ ሲባል የኮሚኒስቱ መርህ "ሴልፍ ዲተርሚኔሽን አፕቱ ሴሴሽን" የሚለው በሥራ ላይ እንዲውል ተስማሙ። በዚህም ምክንያት በ1991 ዓ.ም የሶቪየት ሕብረት ሲፈርስ እያንዳንዱ አገር የጥንቱ ታሪካዊ ድንበሩ ተከብሮለት ከውህደቱ ተገንጥሎ እራሱን ችሎ ነጻነቱን አውጆ ተከብሮ ይኖራል። የድንበርም ጭቅጭቅና ጥል አልተሰማም። ስለዚህ "ሴልፍ ዲተርሚኔሽን አፕቱ ሴሴሽን" የሚለው መርህ በቀድሞው የሶቪየት ሕብረት ላይ መዋሉ አግባብና ተቀባይነት ሊኖረው ይችላል። የኢትዮጵያ ሁኔታ ግን ከየሶቪየት ሕብረት ሁኔታ ጋር በጣም የተለየ ነው። ኢትዮጵያ የብዙ ዘመን ነፃነትና አሐዳዊ መንግሥት የነበራት ስለነበረች፣ "ሴልፍ ዲተርሚኔሽን አፕቱ ሴሴሽን" የሚለው የኮሚኒስቱ መርህ፣ እንዲሁም "ሴልፍ ዲተርሚኔሽን" የሚለው የተባበሩት መንግሥታት ቻርተር በኢትዮጵያ ላይ ተፈጻሚነት ሊኖረው አይገባም።

ከላይ ትንሽ ጠቀስ እንዳደረጉት የኢትዮጵያ ሕዝብ ሰብአዊ መብቱ ተከብሮለት፣ ምንም አይነት የሳሳ ክልል ገደብ ሳይኖርበት ተመሳጥሮ ተፋቅሮና ተጋብቶ በሰላም ይኖር ነበረ። በ16ኛው ክፍለ ዘመን ከግራኝ

መሐመድ ጋር በተደረገው ጦርነት፤ በተለይ ጦርነቱ በውጪ ኃይል እየታገዘ ስለነበርና የግራኝ ጦር በጠመንጃ የኢትዮጵያ በጦር ውርወራ ስለነበረ ድሉ ለግራኝና ለደጋፊዎቹ ቱርኮች ስለሆነ ስርወ መንግሥቱን በሸዋ መሐል አርጎ የነበረው መንግሥት ወደ ጎንደር መሰደድ ግድ ሆነበት። የመሐመድ ግራኝ ጦርነት የኢትዮጵያን መንግሥት ኃይል በጣም አዳክሞት ስለነበረ ለማንኛውም ጠላት ምቹ በር ከፈተልት። ሕዝቡም የሚከላከልሉት መንግሥት ስላልነበረና ስላልተደራጀ አሮሞ/ጋላ በቀላሉ ሊወረው ቻለ። የገዳን ስርአት በመከተል በቀላሉ ከደቡብ ተነስቶ መሀል ሐገሩን፤ ምዕራቡንና ሰሜኑን ሊወር ቻለ። ነባር የነበረውን ሕዝብ ተወልዶ ካደገብት ቀዬው አፈናቅሎ ለስደት ከዳረገው በኋላ የኦሮሞው ሕዝብ ለራሱ ሰፊ መሬት ቀምቶ ያዘ፤ ይህን በሚመለከት (ዜናሁ ለጋላ የሚለው የአባ ባሕርይ መጽሐፍ፤ History of The Galla (Oromo) of Ethiopia by Professor Donald N. Levine) መመልከቱ

ምን ያህል የጋላ ወረራ ጨካኝና አረመናዊ ድርጊት እንደፈጸመ ለመረዳት ይቻላል። የገዳን ስርአት በመሰረቱ በተግባር እንዲፈጸም የሚወስኑት በአካባቢው የኦሮሞ ሕዝብ የተመረጡ ሽማግሌዎች ናቸው። ለምሳሌ ያህል በአንድ ሰፈር ወይም ቀበሌ አንድ ወጣት ልጅ ለአቅመ አዳም ከደረሰ ሽማግሌዎቹ ተመካክረው ልጁ አንድ ጀብዱ ሥራ ሠርቶ እስካሳየ ድረስ ጽጉሩን እንዳይላጭ ሚስትም ለማግባት እንደማይችል ይነግሩታል። ባህ ሉ የሚያዘውን "የጉዳሩ ዘመቻ" እንዲፈጽም ያዙታል። የጀብዱውም አይነት ከኦሮሞ ያልሆነ ቤትሰብ ገድሎ ብልቱን ቆርጦ፤ ጀግንነቱን ለሽማግሌዎቹ ካሳየ በኋላ ከላይ የተጠቅሱትን እግዶች ያነሱለታል። በተጨማሪ የሚቻሉት ሚስትና ከብቶች ዘርፎ ልጅም ካለው ቀምቶ ለጉዳራቻ ይወስዳል። ሴትም ከሆነች አሳድጎ ያገባታል። ስለዚህ የገዳን ስርአት ምንም እንኳን የሽማግሌዎቹ መመረጥና ሀሳባቸውን በመመካከር በመወሰናቸው ብቻ የዲሞክራሲ መልክ ቢሰጥም የባህሉ ስርአት አረመናዊና ወንጀለኛ ተግባር የሚፈጽም ነው። ከላይ የተጠቀሱት መጻሕፍት እንዲህ ያለውን ድርጊትና ሌላውንም አረመናዊ ድርጊታቸውን በዝርዝር ከመግለጻቸውም በላይ የወረሯቸውን ክፍለ ሐገሮችና በግድ ያስለቀቁቸውን ነገሮችና ጎሳዎች ጭምር ያስረዱናል። ሸዋን፣ አሩሲን፣ ሐረርጌ፣ ባሌ፣ ከፋን፣ ወሎን፣ ወለጋን፣ የደቡብን ሐገር ሕዝብ እንዲሁም ሌሎቹን ክፍለ ሐገሮች በመውረርና ነባሩን ሕዝብ በማፈናቀል ለራሳቸው ተስፋፍውተው መሬት ያዙ።

ሆኖም ይህንን ወረራ ድል አድርገው ስርአትና ጸትታን አረጋግተው ያስተዳድሩ የነበሩት የዘመኑ ነገሥታት እንዲሁም ተከታዮቻቸው የኦሮሞን ሕዝብ በጦር ኃይል በግድ የያዘውን ለማስለቀቅ ሲችሉ ተባብረው አብሮ መኖርን መረጡ እንጂ ወራሪ ነህ ብለው አላስወጧቸውም። የኦሮሞ ሕዝብም የዘላን ኑሮውን በመተው እንደሌላው ኢትዮጵያዊ፤ እንደ ዐማራና ትግሬ ቤት ስርቶና መሬት ይዞ እያረሰ መኖር ጀመረ። ከዚያም በመንግሥት አቋማት ሁሉ በብዙ ዘርፍ እየተካፈለ ለኢትዮጵያ እድገትና ስልጣኔ ታላቅ አስተዋጽኦ ሲያበረክት ኖሯል። በእስካሁን ቆይታው በኢትዮጵያዊነቱ ከሌሎቹ ኢትዮጵያዊ ጋር ተመሳጥሮ በየክፍለ ሐገሩ ይኖር ነበረ እንጂ በጎሳነቱና በቋንቋው ልዩነት ምክንያት የኦሮሞ አገር ተብሎ የተሰጠው የራሱ የሆነ ታሪካዊ ክልል አልነበረውም።

ወያኔ እንዲህ ያለውን ታሪካዊ ሐቅ ሊቀበለው አይፈልግም፤ ምክንያቱም ዋናው ትኩረቱ አማራውን በመወንጀልና ኢትዮጵያን ለመበታተን ስለሆነ የብሔሮችን በተለይ የትግራይ ሕዝብ ጭቆና በአማራው ብሔረሰብ ጨቋኝነት ምክንያት ነው ብሎ ሕብረተሰቡን በውሸት ለማሳመን ስለሚፈልግ ነው። በዚህም ምክንያት በትግራይ ሕዝብ ላይ የደረሰው የድርቅ ሰቆቃ በጨቋኝ ዐማራ ብሔረሰብ አገዛዝ ምክንያት ነው በማለት የትግራይ ተወላጅ ሁሉ በአማራው ብሔረሰብ ላይ እንዲነሳ በመቀስቀስ በሕዝቡ መሀል ጥላቻ እንዲፈጠር አድርጓል፤ እንዲሁም ሌሎቹን ብሔረሰብ በአማራው ላይ ጥላቻ እንዲያደርግባቸውና ከየክልሉ አማራው እንዲባረርና እንዲገደለም ቅስቀሳ አድርጓል። ለራሱም ሕዝብ የሚከተለውን የግጥም መፈክር ቅስቀሳ አካሂዷል፤

" ጎበዝ ተሐሕት ተጋዳላይ ትግራይ
 አርኪብካ በሎ ንዚ -ሃሻ-አምሃራይ
 ትርጎም፤
 " ጎበዝ ድል አድርግ የትግራይ ተጋዳይ
 ተከትለህ በለው ይህን ውሻ አማራ።"
 (ተክሌ በሻህ ፲.350)

ወያኔ የትግራይን ሕዝብ አማራውን ተከታትለህ በለው ሲል በሌላ በኩል የሌላውን ጎሳ ሕዝብ በብሔር እያደራጀ በአማራው ላይ እንዲነሱ በውሸት የተመረዘ ፕሮፓጋንዳ እየነዛ አስጨፍጭፎታል። አማራው የአ

ገሩን ዳር ድንበር ለማስከበር ጭብጠውን ሰንቆ ከጠረፍ ጠረፍ እየተንከራተተ ከጠላት ጋር እየተዋደቀ ደሙን ና ሕይወቱን ሲሰዋ የኖረበትን ዘመን፤ ለኢትዮጵያ ሐገሩ ብሔራዊ ግዴታውን የከፈለበት አገልግሎት ባለው ሮታ መሆን ሲገባው፤ ወያኔ ነፍጠኛ ጨቋኝ በሚል ዕቅድ አስተሳሰብ ሌሎች ብሔሮች እንዲኮንኑት በኢኮኖሚውና በሕይወቱ ላይ አደጋ እንዲጥሉበት አሳዛኝ ተግባር እንዲፈጽሙበት አስደርጓል። በአርሲ፤ በአርባጉጉ፤ በሐረር፤ በጎንደር፤ በወለጋ፤ በቤንሻንጉል በአማራው ላይ የተፈጸመው የነፍስ ግድያ ለማይሙና ያህል ጠቀስነው እንጂ በአማራው ላይ የደረሰው አረመኔያዊ ግድያ እጅግ በጣም አሰቃቂ ነው። ወያኔ ወደፊት ለሚፈጥራት የትግራይ ሪፑብሊክ ነጻነቷን ተቀናጅታና ሰኩራቲዋ ቀጣይነት እንዲኖረው በማሰብ፤ በተለይ አማራው ተቀናቃኝ ነው ብለው ስለሚያምኑ በትምህርት እንዲደነቁርና በኢኮኖሚውም እንዲደገይ በክልሉ ለማይሙና ያህል እንጂ እዚህ ግባ የሚሉት የኢኮኖሚ ግንባታ የለም። እንዲሁም የብሔሮች መብት ይጠበቅ በሚል ሽፋን የሚናገሩት ቋንቋ ትግርጫ ወይም ኦሮምኛ ነው በማለት ከአራቱም ማዕዘን ነጥቆ ለሌሎች ብሔሮች ስጥቷል። በመሰረቱ ክልሎች በቋንቋ መከፋፈል ካለባቸው አማርኛ ተናጋሪው በጣም ብዛት ያለውና በብዙ ቦታ የሰፈረ ስለሆነ የአማራው ክልል ከአሁኑ ይዞታው በጥቂቱ ሶስት እጥፍ መሆን ነበረበት።

በጣም የሚገርመው ክልሎቹ የተሸነሸኑት ሕዝቡ አውቆና ተስማምቶበት ሳይሆን፤ በሁለቱ ድርጅቶች፤ ወያኔና አነግ በተስማሙበት መሰረት ብቻ ነው። ለራስ ሲቆርሱ አያሳንሱ ነውና፤ ወያኔ በማንኛውም ትእቢት ከጎንደር ወልቃይትን፤ ጠገዴን፤ የሠቲትና የጠለምትን ወረዳዎች፤ ሁመራን እንዲሁም ሌሎች ቦታዎች ወስዷል፤ ከወሎ ማይጨውን፤ ሰቆጣን፤ ወልድያን እንዲሁም ሌሎች ቦታዎች ወስዷል። አነግም ግማሽ ሸዋን፤ አሩሲን፤ ሐረርን ባሌን፤ ወለጋን፤ እንዲሁም ከደቡብ ሐገሮች ወደ ክልሉ አጠቃላይ። በተለይ ከግማሽ በላይ የሸዋ ክፍለ ሐገር ለአሮሞ ሕዝብ እንዲሰጥ የተደረገበት ምክንያት ወያኔ በዚህ ክፍለ ሐገር ባለው የአማራ ብሔር ሰብሳቢ ላይ የከረረ ጥላቻ ያለው በመሆኑ የበቀል መወጫ እንደሆነ የታመነ ነው። ይህም አማራው በድንቁርናና በድህነት ተሸመድምዶ ወደፊት እንኳን ለኢትዮጵያ አንድነት ሊታገል ይቅርና የራሱን ሕልውና እንኳን ለማስከበር የማይችልበት ደረጃ እንዲደርስ የታቀደ ዕቅድ ደባ ነው። ዋናው የወያኔ ዕቅድ የአማራውን ብሔር መጀመሪያ ለማዳከምና ከዚያም ኢትዮጵያን እሱ በመረጠው አይነትና ጊዜ ከፋፍሎ አንድነቷን ለማጥፋት ነው። አቶ መለስ ዜናዊ "የኤርትራ ትግል ከየት እስከየት" በሚለው መጽሐፉ ስለአማራውና ስለ ኢትዮጵያ ሲያትት፤

"ገና ድሮ ጀምሮ ኤርትራ የኢትዮጵያ አካል ነበረች በማለት የአማራው ብሔር የገዢ መደቦችና ቡችላ የሆኑት የታሪክ ጸሕፊዎቻቸው፤ በታሪክ ስም የሚያቀርቡትንና የሚዘረጉትን አፈታሪክ ቁጥሩ የማይናቅ ሕዝብ እንደትክክለኛ ሐቀኛ አድርጎና ተመልክቶ ይቀበለዋል። ዳሩ ግን ይህ ከአንድ አፈታሪክ በምንም ዓይነት መንገድ የማይለይ ፍጹም ሀሰት ላይ የተመሰረተ አባባል ነው።" (ተክሌ በሻህ 357-58) ከዚያም በመቀጠል "ኢትዮጵያ ራሷን የቻለች አንድ አገር መሆን የጀመረችው በአክሱም ዘመነ መንግሥት ሥልጣኔ ወቅት አይደለም፤ የአክሱም መንግስትም የዛሬይቱን ኢትዮጵያ ግዛቶች በሙሉ ያጠቃለለ እንዳልነበር ታሪክ በማያውቀው መንገድ አስቀምጦታል። የምኒልክ ንግሥና እስኪመሰረት ድረስም ቢሆን ዛሬ ኢትዮጵያ ብለን የምንጠራትን በአንድ ማዕከላዊ አስተዳደር ስር በማድረግ የሚመራ መንግሥት አልነበረም" (ተክሌ በሻህ 359)

ከነኚህ ሁለቱ አተታዎች የምንገነዘበው ወያኔ የኢትዮጵያን ጥንታዊነት የማያምንና እንዲሁም አማራው ስለኢትዮጵያ ጥንታዊነትና አሀዳዊነት የሚናገረውና የሚጽፈው አፈታሪክ እንጂ እውነኛ ታሪክ ነው ብሎ አያምንም። ከላይ እንደጠቀስኩት ሁሉ ወያኔ በኢትዮጵያና በአማራው ላይ ያደረሰው ወንጀልና ጥቃት ብዙ አሰቃቂ ታሪክ ስላለው፤ ያን ሁሉ በዚህ አጭር ጽሁፍ ለመዘርዘር አይቻልም፤ ሆኖም ከሚናገረውና በተግባር ከሚፈጽመው ተጨባጭ ሁኔታዎች በመነሳት የብሔሮች መብት ይከበር በሚል ሳቢይ የአማራውን ብሔር በወንጀለኛ ፈርጆ ሀብቱን ቀምቶ ህልውናውን ከአጠፋ በኋላ ኢትዮጵያን ለመበታተን እንደሆነ ለማሳየት ነው። በተግባርም እንደታየው ወያኔ አዲስ አበባ እንደገባ በ1983 በሰኔ ወር በተደረገው ጉባኤ ደርግን ጨምሮ ወደኋላ የነበሩት መንግሥታት ዘመን ለደረሰው ስህተትም ሆነ ጥፋት ሁሉ፤ የኢትዮጵያ ስልጣኔ ኋላቀርነትም ሆነ የሕዝቡ ድህነት ሊከሰት የቻለው በአማራው ጨቋኝነት ምክንያት ነው ተብሎ ስለተፈረደበት በኮንፈረንሱ እንዳይካፈል ታግዷል። በዚህም ምክንያት በስብሰባው በተደረጉት ውሳኔዎች ሁሉ ኤርትራ እንድትገነጠልም ሆነ የኢትዮጵያ ሕዝብ በቋንቋና በጎሳ እንዲከፋፈል በጸደቀው ቻርተር ላይ አማራው ድምጽ አልሰጠበትም።

አንዱ የሰብሰባው አላማ ሌላው ብሔረሰብ በአማራው ላይ ጥላቻና ቁምበቀል እንዲያደርግ ስለነበረ በሰብሰባው እንዲካፍል አልተፈቀለትም፤ በሰብሰባውም በአማራው ላይ ዱሊታ ስለነረ ምንም ጊዜ ሳይወስድባቸው ጥቂት ብሔሮች እንደ አሮሞ፣ ሱማሌ፣ ቤንሻንጉል የመሳሰሉት የአማራውን ኅሳ ከየክልላቸው ውጦልን በማለት በአርሲ፣ በአርባ ጉጉ፣ በአስቦ ደብር፣ በሐረር፣ በኡጋዴን፣ በቤንሻንጉል፣ በአሶሳ፣ በወለጋ፣ እንዲሁም በምሥራቅ ሸዋ በመጨፍጨፍ፣ በመግደል፣ ቤቱን በማቃጠል ተወልዶ ካደገበት ቀዬው በማፈናቀል በስቃይ አባረውታል። እነኚህ ድርጊቶች አሁንም ቢሆን እያሰለሱ በመከሰት ላይ ናቸው።

ከዚህ በላይ ለመግለጽ እንደተሞከረው ወያኔ ሕገመንግሥቱን ያረቀቀውና አገሪቷን በቋንቋና በኅሳ ሸንሸኖ በክልል የከፋፈላት "በተሰኔ ማኒፌስቶ" በተባለው የሴራ ዕቅድ መሠረት ኢትዮጵያን ለመበታተንና አንድነቷን ለማፍረስ ስለፈለገ ነው እንጂ ለኢትዮጵያ እድገትና ደህንነት የታሰበ አለመሆኑ እሙን መሆኑን ለማሳየት ነው። ይህንንም በሥራ ላይ ለማዋል እንቅፋት እንዳይሆንበት የአማራውን ብሔረሰብ በኢኮኖሚው፣ በትምህርት፣ በፖለቲካ ተሳትፎ፣ በመራት ይዞታው እንዲሁም በሌላውም ዘርፍ እንዳይካፈልና በሂደት ተዳክሞ እንኳን ለኢትዮጵያ አንድነት ሊከራከር ይቅርና ለራሱ መብት እንኳን ለመናገር የማይችልበት ደረጃ እንዲደርስ የታቀደ ሴራ ነው። የወያኔ አላማ ገና ከመጀመሪያ ሲያቅዱ እንዲሁም አሁን በሂደት በተግባር ላይ የሚታየው፣ ኢትዮጵያን ለማጥፋት መሆኑ በግልጽ እየታየ ነው። አሁን ያለው ሕገመንግሥትና በብሔሮች መብት ሽፋን የተከለሉት ክፍለ ሐገሮች ኢትዮጵያን ለመበታተን ከታቀደው ስራት አንዱ ዘርፍ ስለሆነ ተቀባይነት ሊኖረው አይገባም።

ስለዚህ የኢትዮጵያ አንድነት እንዲከበርና እንዲሁም ሕዝቡ በኅሳና በቋንቋ ሳይከፋፈል በሰላምና በወንድማማቾችነት እንዲኖር ከተፈለገ ወደ 1966 የአስተዳደር ክልል መመለሱ እጅግ ተመራጭ ነው። ከዚያም እንደአስፈላጊነቱ ለአስተዳደር እንደሚመች ወይም አሻሽሎ በፌዴራላዊ መልክ ለማዋቀር ይቻላል። ምክንያቱም እያንዳንዱ ክፍለ ሐገር የብዙ ብሔሮች ወይም የሕብረ ብሔሮች ተወልደውና አድገው የሚኖሩበት መዲናቸው እንደመሆኑ መጠን በክልል ድንበር ሳቢያ የኔ ነው በማለት ከሌላው ኅሳ ጋር በድንበር የመጋጨት አስተሳሰብና ምክንያት አይኖራቸውም፤ ከላይ ለመተንተን እንደተሞከረው ኢትዮጵያ ከጥንት ጀምሮ አሀዳዊ አካልና በአሀዳዊ መንግሥት ስትተዳደር ስለነበረ እያንዳንዱ ኅሳ ታሪካዊ ክልልና ድንበር ስላልነበረው፣ ያልነበረውንና የሌለውን ክፍለ ሐገር ወስዶ ከተመቸው በኢትዮጵያ ሉአላዊ ስር ለመኖር ካልተመቸው ደግሞ ለመገንጠል የሚያስችል መብት ሊኖረው አይገባም።

አባቶቻችን ለኢትዮጵያ ነጻነትና አንድነት ደማቸውን በማፍሰስ አጥንታቸውን በመከስከስ ላለፉት ዘመናት በየጦር ሜዳው እየተዋደቁ ውድ ሕይወታቸውን ሰውተው ለኛ ሲያስረክቡን እኛም በጋራ ተፋቅረንና ተስማምተን አንድነቷን ጠብቀን ሉአላዊነቷን አስከብረን በሰላምና በጸጋ እንድንኖር እንጂ ወያኔ የተለመውን ዕቡይ ስርአት ተከትለን እንድንበታተናት አይደለም።ኢትዮጵያ የሁላችንም ናት ማንኛውም ኅሳ ወይም ብሔር ከኢትዮጵያ መልክአ ምድር አካል ቆርሶ ወይም ከፍሎ የግሌ ነው ሊል አይችልም። አባቶቻችን ያወረሱን መላው አካሏን ለመላው ኢትዮጵያዎች ነው። ሁላችንም የኢትዮጵያ ሉአላዊ ዜግነት ያለን ሁሉ በየትኛውም ክፍለ ሐገር ወይም ክልል የመኖር፣ የመጠቀም፣ የመደሰት መብት አለን። በዚያው አንጻር ደግሞ ሐገሪቷን ከጠላት አጥቂና ወራሪ የመከላከል አንድነቷን የመጠበቅና ሉአላዊነቷን የማስከበር ግዴታ አለብን። አሁን የምንከተለው የቂም በቀል መሰሪ ስርአት ለማንኛችንም ኢትዮጵያዎች አይጠቅመንም። አፍራሽ እንጂ ገንቢ ስርአት አይደለም።

ስለዚህ ከላይ እንደተጠቀሰው በሰላምና በጸጋ፣ በፍቅርና በብልጽግና፣ እንድንኖር ከተፈለገ ወደ1966 ወደነበረው ክልላችን መመለስ ይኖርብናል። ይህን ሀሳብ አንቀበልም ካልንና ወያኔ በተለመው ሕገመንግሥት መሰረት በኅሳና በቋንቋ የብሔሮች መብት መከበር አለበት በሚል ሳቢያ የክልል መንግሥታት መመስረት አለበት ከተባለ ደግሞ ወደ ጥንቱ ታሪካዊ ድንበራችን ከግራኝና ከአሮሞ ወረራ በፊት ወዳለው ይዞታችን መመለስ ይኖርብናል። ምክንያቱም አማራው፣ ጉራጌው፣ ሐዲያው፣ የደቡብ ሕዝብ፣ እንዲሁም ሌሎች ብሔሮች በግራኝና በአሮሞ ወረራ በአረመኔ ድርጊትና በግፍ የነበራቸውን ይዞታ ስለተነጠቁ ነው። የኢትዮጵያ ሕዝብ ለእነኚህ ሁለት አማራጭ ሃሳቦች ልዩ ትኩረት ሰጥቶ የኢትዮጵያ አንድነቷ የሚጠበቅበትን ሉአላዊነቷ የሚከበርበትንና የኢትዮጵያ ሕዝብ በተለይ መጪው ትውልድ በሰላም የሚኖርበትን ውሳኔ ላይ መድረስ አለበት።